

ELTE Bölcsészettudományi Kar

Kutatásetikai Szabályzat

I. Alapvető szabályok

1. A Szabályzat hatálya kiterjed minden olyan, az ELTE Bölcsészettudományi Kar (a továbbiakban: BTK) oktatója, kutatója, hallgatója és doktorandusza által végzett kutatásra, amely során a kutató

- a) emberekkel kerül kapcsolatba,
- b) más személyek által összegyűjtött, de emberekre vonatkozó adatokat kezel,
- c) a múlt társadalmainak emberi maradványaival kerül kapcsolatba

(a továbbiakban a Szabályzat alkalmazásában: kutatás).

2. Az 1. pont szerinti kutatás a Kutatástámogató Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) előzetes engedélyével végezhető. Engedély olyan kutatásra adható, amely megfelel a nemzetközi kutatásetikai szabályoknak, a jogszabályoknak, az ELTE és a BTK szabályzatainak, valamint jelen Szabályzatnak.

3. Az engedély iránti kérelmet a kutatás tudományos (PhD, CSc vagy DSc, illetve ezekkel egyenértékű) minősítéssel rendelkező vezetője nyújthatja be elektronikusan a Bizottság honlapján közzétett űrlapon az adatgyűjtés megkezdése előtt.

4. A Bizottság a kiadott engedélyekről nyilvántartást vezet és azok alapvető adatait (a kutatási program és a témavezető neve, valamint az engedély ügyszáma) a honlapján közzéteszi.

5. Ha a tervezett kutatásnak orvosi-egészségügyi vonatkozásai is vannak, akkor az e Szabályzat szerinti engedélyeztetést követően a kutatást az emberen végzett orvostudományi kutatások engedélyezésére hatáskörrel rendelkező szervvel is engedélyeztetni kell.

6. Ha a kutatás állatkísérletet is tartalmaz, akkor azt az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény előírásainak figyelembevételével kell lefolytatni.

7. A Bizottság a résztvevő személyek elé kerülő minden írásos anyagot megtekintésre bekérhet (pl. toborzóplakát, hirdetés stb.). A tesztek, kérdőíveket a kérelemhez csatolni kell.

8. A kutatás vezetője a kutatási tevékenység befejezését követően rövid, 8-10 mondat terjedelmű zárójelentést készít, melyet a Bizottság bekérhet. Ez elsősorban az eredményeket foglalja össze, de tartalmazhat a lebonyolítással kapcsolatos problémákra vonatkozó információkat is, melyek a későbbiek során hasznosíthatók.

9. Azon kutatások esetében, amelyeket a BTK kutatója vezet, vagy a kutatás más módon a BTK-hoz kapcsolódik, ám maga a kutatás részben vagy egészben nem Magyarországon

történik, az érintett ország kutatásetikai ügyekben hatáskörrel rendelkező szervének engedélye is szükséges.

II. A kutatás alapvető etikai szabályai

10. A kutatás során a résztvevők jogait minden lehetséges eszközzel védeni kell.
11. A kutatás során fokozottan kell védeni a kiskorú, illetve cselekvőképtelen vagy korlátozottan cselekvőképes, fogyatékossgal élő, továbbá a valamely kisebbséghez tartozó résztvevők jogait és jogos érdekeit.
12. A kutatásban való részvétel önkéntes alapon, a részvevő írásban, online vagy szóban megadott beleegyezésével történik. Szóbeli beleegyezés esetén ezt hangfelvételen rögzíteni kell. A kutatás megkezdése előtt, illetve szükség esetén a kutatás során a résztvevőt írásban, a lényeges pontokra kiterjedően tájékoztatni kell a kutatás céljáról, esetleges kockázatairól.
13. Az előzetes tájékoztatás kivételesen, részben vagy egészben elhagyható, ha az veszélyeztetné a kutatás megvalósítását vagy a résztvevőre nézve hátrányos lenne, és az elmaradása minden kétséget kizáróan nem okoz hátrányt a résztvevőnek. Ebben az esetben is törekedni kell a résztvevő utólagos tájékoztatására.
14. Ha a résztvevő olyan gyermek, aki a 3. életévét nem töltötte be, a tájékoztatást a gyermek törvényes képviselőjének (pl. a szülőnek) kell átadni, aki aláírásával jelzi beleegyezését abba, hogy a gyermek a kutatásban részt vegyen. Ugyanezt a szabályt kell alkalmazni a cselekvőképtelen személy részvételére.
15. Ha a résztvevő a 3. életévét betöltötte, de a 14.-et nem, akkor a törvényes képviselő írásbeli tájékoztatása és beleegyezése mellett a gyermek szóban megadott tájékoztatása és beleegyezése is feltétele a kutatásban való részvételének.
16. Ha a résztvevő a 14. életévét betöltötte, de a 18.-at nem, illetve korlátozottan cselekvőképes, akkor a részvétel feltétele mind a résztvevő, mind a törvényes képviselő írásos tájékoztatása és beleegyezése. Ha az adatgyűjtés névtelen, a kutatás során szerzett adatok nem teszik lehetővé a személyek azonosítását, és nem szenzitív témát vizsgál a kutatás, akkor az e pont szerint személy részt vehet a kutatásban, ha a törvényes képviselő nem jelzi kifejezetten, hogy a részvétellel nem ért egyet (passzív beleegyezés).
17. Ha a kutatás vagy a toborzás intézményben (pl. iskolában) történik, akkor az engedély csak a vizsgálatnak otthont adó intézmény vezetőjének vagy képviselőjének írásos hozzájárulásával együtt érvényes.
18. A kutatás során fokozott figyelmet kell fordítani az adatvédelmi szabályok betartására, ideértve az európai uniós és magyar szabályokat. A kutatásban részvevőknek csak azok a személyes adatai kezelhetők, amelyek a kutatás lefolytatásához feltétlenül szükségesek.

19. Adatvédelmi incidens esetén a kutatás vezetője haladéktalanul az ELTE adatvédelmi tisztviselőjéhez fordul. E pont alkalmazásában adatvédelmi incidensnek tekintendő a biztonság olyan sérülése, amely a továbbított, tárolt vagy más módon kezelt személyes adatok véletlen vagy jogellenes megsemmisítését, elvesztését, megváltoztatását, jogosulatlan közlését vagy az azokhoz való jogosulatlan hozzáférést eredményezi.

20. Amennyiben a kutatási tevékenység során véletlenül („incidental finding”) olyan információra tesz szert a kutatást végző, mely a vizsgált személy egészségi állapotával kapcsolatos és annak orvosi, pszichopatológiai jelentősége van (pl. öngyilkossági gondolatok, egyéb, az egészségügyi állapot veszélyeztetett voltára utaló adatok), gondoskodni kell arról, hogy azt megfelelő körültekintéssel az érintett személy tudomására hozzák, utalva a célirányos átvizsgálás szükségességére.

21. Ez a Szabályzat 2022. szeptember 1-én lép hatályba.

Wein Katalin